

АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Сєбов В.К.

аспірант

*Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

В становлення інноваційної економіки та боротьби за технологічне лідерство, країни світу змінюють орієнтири розвитку на високотехнологічні сфери, що здатні забезпечити суттєві переваги на глобальних ринках. Зміна суспільної формації спричиняє структурні зрушення в економіці. Тому з метою визначення потенціалу інноваційного розвитку промисловості країни доцільним є проведення аналізу інноваційної активності підприємств.

Дослідження потенціалу інноваційного розвитку економіки країни відображені в працях вітчизняних і зарубіжних учених. Концептуальні основи теорії та управління інноваційним процесом розглядали у своїх працях такі відомі зарубіжні науковці, як Г. Александер, Дж. Бейлі, Л. Гитман, М. Джонк, Дж. Кейнс, Т. Крюгер, А. Сміт, Дж. Стігліц, Е. Хеннігер, В. Шарп, Й. Шумпетер та інші. Дослідженню впливу економічних факторів на інноваційний розвиток економіки України присвячені роботи таких вітчизняних науковців, як: В. Андрущенко, А. Амоші, Ю. Бажала, А. Гальчинського, В. Гейця, О. Данілова, О. Дзюблюка, О. Дем'янюк, Я. Жаліла, О. Кириленко, А. Крисоватого, М. Крупки, Е. Лібанової, І. Луїної, І. Лютого, Т. Майорової, А. Мерзляка, М. Микитюка, А. Музиченка, А. Соколовської, В. Суторміної, С. Онишко, С. Онікієнко, В. Опаріна, А. Пересади, Л. Федулової, В. Федосова, Ю. Іванова, С. Юрія та ін. Однак у зв'язку із динамізмом інноваційного розвитку економіки та впливом фінансово-економічної кризи на економічні процеси дослідження інноваційної активності промислових підприємств є актуальним і повинно бути постійним.

Інноваційною діяльністю в промисловості займається на сучасному етапі 17,3% обстежених підприємств. Аналіз проведено на основі статистичних даних [2].

Серед регіонів вищою за середню в Україні частка інноваційно активних підприємств є в Миколаївській, Харківській, Кіровоградській, Івано-Франківській, Запорізькій, Херсонській, Сумській, Одеській, Львівській і Тернопільській областях.

У розрізі видів економічної діяльності слід виокремити підприємства з виробництва основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів (47,5%), автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів (38,2%), комп'ютерів, електронної та оптичної продукції (37,5%), інших транспортних засобів (36,1%), коксу та продуктів нафтоперероблення (28,6%), електричного устаткування (28,2%).

На інновації підприємства щорічно витрачають значні кошти, в 2015 р. витратили 13,8 млрд. грн, у т.ч. на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення – 11,1 млрд. грн, на внутрішні та зовнішні науково-дослідні розробки – 2,0 млрд. грн, на придбання інших зовнішніх знань (придбання нових технологій) – 0,1 млрд. грн та 0,6 млрд. грн – на навчання та підготовку персоналу для розробки та запровадження нових або значно вдосконалених продуктів та процесів, діяльність щодо ринкового запровадження інновацій та інші роботи, пов'язані зі створенням та впровадженням інновацій (інші витрати).

Найбільше коштів витрачається підприємствами м. Києва, Дніпропетровської, Донецької, Харківської та Вінницької областей; серед видів економічної діяльності – підприємствами металургійного виробництва (56,3%), з виробництва основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів (11,5%), харчових продуктів (8,3%), машин і устаткування, не віднесених до іншого устаткування (5,4%).

Основним джерелом фінансування інноваційних витрат залишаються власні кошти підприємств – 13427,0 млн. грн (або 97,2% загального обсягу витрат на інновації). Кошти державного бюджету отримало 11 підприємств, місцевих бюджетів – 15, загальний обсяг яких становив 589,8 млн. грн (0,7%); кошти вітчизняних інвесторів отримали 9 підприємств, іноземних – 6, загалом їхній обсяг становив 132,9 млн. грн (1,9%); кредитами скористалося 11 підприємств, обсяг яких становив 113,7 млн. грн. (0,8%).

У 2015 р. промислові підприємства впровадили 3136 інноваційних видів продукції, з яких 548 – нових виключно для ринку, 2588 – нових лише для підприємства. Із загальної кількості впровадженої продукції 966 – нові види машин, устаткування, приладів, апаратів тощо. Найбільшу кількість інноваційних видів продукції впроваджено на підприємствах Тернопільської (27,2% загальної кількості впроваджених видів інноваційної продукції), Запорізької (12,7%), Львівської (8,0%), Харківської (6,6%) областей та м. Києва (14,4%); за видами економічної діяльності – на підприємствах з виробництва машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань (22,9%), паперу та паперових виробів (16,2%), харчових продуктів (11,3%), металургійного виробництва (5,5%).

Кількість упроваджених інноваційних технологічних процесів (нових або вдосконалених методів обробки та виробництва продукції) становила 1217, найбільше з яких впровадили підприємства Харківської (17,4%), Сумської (15,2%), Запорізької (9,4%), Дніпропетровської (6,3%) областей та м. Києва (12,5%); за видами економічної діяльності – на підприємствах з виробництва машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань (25,3%), інших транспортних засобів (12,3%) та харчових продуктів (7,8%). Із загальної кількості впроваджених інноваційних технологічних процесів 458 – маловідходні, ресурсозберігаючі.

Як показали дослідження 570 підприємств реалізувало інноваційну продукцію на 23,1 млрд. грн. Серед таких підприємств 37,4% реалізували продукцію за межі України, обсяг якої становив 10,8 млрд. грн. Кожне четверте підприємство реалізовувало продукцію, що була новою для ринку. Обсяг такої продукції становив 7,3 млрд. грн, майже дві її третини підприємства поставили на експорт. Значна кількість підприємств (86,0%) реалізовувала продукцію, яка була новою виключно для підприємства. Її обсяг становив 15,8 млрд. грн. Кожне третє підприємство реалізувало за межі України 40,1% такої продукції.

З метою здійснення нововведень 181 підприємство придбало 1131 нову технологію, з яких 66 – за межами України. Із загальної кількості технологій 439 придбано з устаткуванням, з яких 43 – за межами України; 393 – як результат досліджень і розробок (12); 120 – за договорами на придбання прав на патенти, ліцензіями на використання винаходів, промислових зразків, корисних моделей (8); 37 – за угодами на придбання технологій та ноу-хау (3); 129 – разом з цілеспрямованим прийомом на роботу кваліфікованих фахівців.

У результаті інноваційної діяльності 9 підприємств створили нові технології, з яких 98 було передано іншим підприємствам, зокрема 20 – за межі України.

Отже, дослідивши активність промислових підприємств, необхідно на сучасному етапі розвитку модернізувати національну промисловість на основі активізації інноваційних процесів. Сповільнене зростання інноваційно-активних підприємств, в середньому на 70-80 в рік є свідченням ризикованості та складності щодо впровадження інновацій. Таким чином ключову роль у формуванні інноваційних підприємств в промисловості України повинна відігравати держава, яка має використовувати для цього системні економічні інструменти.

Література:

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 № 40– IV станом на 02.10.2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
2. Офіційний сайт Держстату України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>
3. The Community Innovation Survey 2008. Methodological recommendations. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_SDDS/en/inn_esms.htm#stat_pres
4. Савицкая В.Г. Экономический анализ: учебник. –М.: Новое знание, 2015. - 651 с.
5. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 рр. в умовах глобалізаційних викликів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.pir.dp.ua/uploads/StrategizInnovRazvitiya.